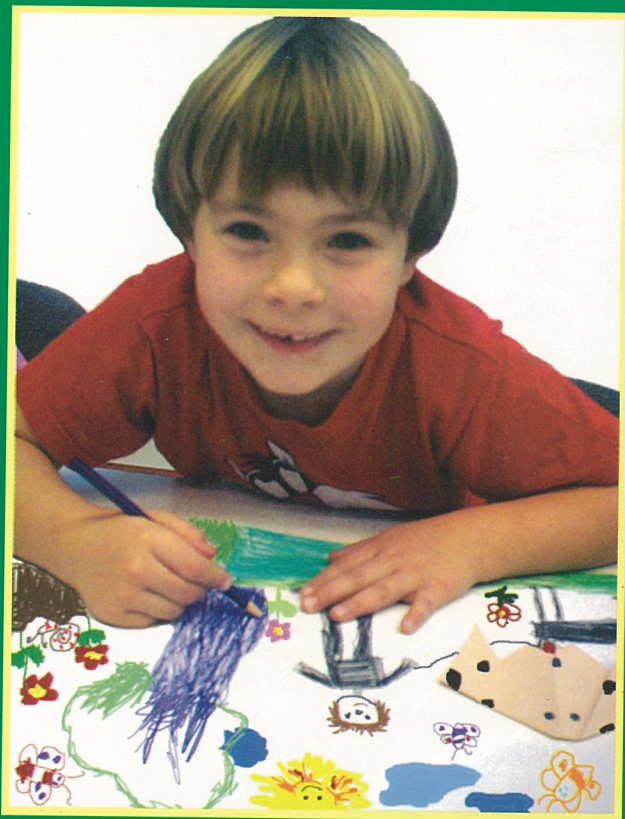

NEVELÉS ÖTLET(L)ESEN

sorozatszerkesztő: dr. Balázné Szűcs Judit

Játék és fejlesztés a művészetek tükrében

TUNYOGI ERZSÉBET:

A művészeti nevelés
szerepe az érzelmi
nevelésben

Újszülött kortól, – de egyre inkább elterjedt az a felfogás, hogy már magzati életben – a lelki életünk harmonikus fejlődését nagymértékben befolyásolhatják a környezeti hatások. Minden felelőségteljesen gondolkodó szülőnek, oktatónak, nevelőnek az a vágya, hogy a rábízott gyermekek legyenek kiegyensúlyozott, boldog személyek. A tanulásban pedig képességeik maximumát adják.

Megfigyelések, vizsgálatok bizonyítják, hogy a diszharmonikus érzelmi élet nagymértékben befolyásolhatja a helyes problémamegoldó, helyzet felismerő képességet, a társas kapcsolatok kialakulását, és nem ritkán a tanulásban is zavart okozhat.

A fentiek elkerülése érdekében olyan egyszerű és mégis az egyetemes emberi kultúra kontinuitását – folytonosságát – biztosítjuk, mint a művészetek. A nemes kultúra hatással van a lelki, szellemi és testi fejlődésünkre és segíti személyiségünk harmonikus fejlődését.

1. Irodalom

Aszülő gyermekét elfogadó, szeretettel teljes testi kapcsolatának kialakításában a kisded mondókák igen fontosak. Ilyen lehet az altató, melynek kétszemélyes világában a csecsemő vagy a kisgyermek a tökéletes meghittséget éli meg.

- A monoton **ritmikus mondókák, versikék** (mosdatók, etetők, öltöztetők stb.) mondogatók nyugtatóan hat a gyermekekre.
- Az egyenletes mozgatókkal kísért **cirógatók, tapsoltatók**, ütögetők, csipkedők stb.) ellazulást, relaxációt idézhetnek elő.
- **A cselekedtetők** (lovagoltatók, hintáztatók, hordozók, lóbálók...) együttműködést, kapcsolat-teremtést feltételeznek, és segítik, hogy a szülő és a gyermek egymást kölcsönösen megismerje. Ebből következik, *a közös játék, amely örömet okoz.*

A csecsemőkort követő életszakaszokban igen nagyok lehetnek a fejlődési eltérések.

Lesznek, akik 18-20 hónapos korban már pár soros mondókákat mondanak, s szívesen hallgatnak verseket, verses meséket, s lesz, aki 3 éves kora körül versel.

A versek és mesék az egész gyermekkort át kell, hogy szöjék.

Versek - verses mesék

Ismereteket közvetítenek időjárásról, növényekről, állatokról, ünnepekről, érzelmekről és sok másról is.

A versek szójátékai és ritmusai alkalmat adnak arra, hogy:

- A gyermek passzív és aktív beszéde is nagymértékben fejlődjön.
- Az egyszerűtől a bonyolultig mozdulatjátékokat játszhasson a családdal, vagy egyedül.
- A beszélő gyermek ünnepek alkalmával egyen-rangú társként bekapcsolódhat a társas életbe.

Mesék

A mesék segítik a gyermeket, hogy eligazodjon a világban, hogy legyőzze félelmeit, kezelni tudja a konfliktusokat. A mesék világában a jótett megdicsőül, az ellentétek feloldódnak, a főszereplő, akivel a gyermek azonosul a történet végén szerencsés sorba kerül. Ennek a varázsvilágnak a megteremtése segíti a fantázia kibontakozását és a feloldott kudarc helyzetek fejlesztik a gyermek humorérzékét.

A gyermek-szülő bensőséges kapcsolatának elmélyítésében a leghatékonyabb eszköz az Esti mese!!!

Az irodalmi műalkotások életünk minden jelentős eseményét átszövik. Szabadidős programjainkban jelen vannak, mint színház, regény, költői estek. Az érzelmi élet kiegyensúlyozottságát segítik.

2. Képkötő művészetek

Acsecsemő és gyermekkorra az érzéki megismerés a jellemző. A gyermek elsősorban képekben fogja fel a világot, ezek képzetekké rendeződnek, s ezekben tükröződik a valóság.

A képzetek kivetíthetők, a kivetítés módja az ábrázolás. Ami egyaránt történhet síkban, térben. Már 9-10 hónapos kortól adhatunk ceruzát a kézbe!

A vizuális kultúrát befolyásoló tényezők:

- a tág értelemben vett környezet: **természet, építészet**. Akkor járunk el helyesen, ha séta közben mutatjuk a fákat s a leveleken átszűrődő fényeket, színeket, virágokat, bokrokat, tavat, patakot, holdat, csillagokat, valamint az épületeket, építészeti műtárgyakat.
- **tárgyi környezet, otthon**, intézmény, játéktárgy, festmény, iparművészet. Nem feltétlenül gondolhatunk arra, hogy a gyermek születésekor iparművésszel rendeztessük be az otthonunkat. Inkább csak arra figyeljünk, hogy a gyermeket ne vegyék körül giccses, vásári bővlik. Törekedjünk a tiszta formákra, pasztell vagy élénk, de nem rikító színekre. A szegénység nem egyenlő az ízléstelenséggel.

- **képolvasás.** Olyan lapozókat, képes mese-könyveket is vegyünk, melyeket a gyermek választ! Sokszor nem azonos a gyermek képi látásmódja a felnőttével. Sok esetben az absztrakciót jobban kedveli. (ld. A nagy ho-ho-horgász, Pom Pom meséket stb..)
- **irodalmi mű képi fantáziája.** Felolvasás után hagyjunk időt arra is, hogy a gyermek saját fantáziájában jelenjenek meg a képek.
- **színek világa.** Mutassuk a színeket, hasonlítsuk össze, ismertessük fel, a gyermek gondozása közben is beszéljünk a színekről.
- **önálló alkotótevékenység.** Firka, rajzolás, festés, gyurmázás önmagában is örömet okoz a gyermeknek
- **múzeumok, képtárak.** Minden múzeumban művészi alkotásokat láthatunk(pl. iparművészeti múzeumban formatervezett eszközöket, de lehetne sorolni mindet). Ezen felül a múzeumoknak különleges méltóságteljes hangulatuk van.
- **mozgóképek.** Diafilmek, videofilmek. Helye van a gyermek életében a mese, a természet, a gyermekfilmnek, de nem helyettesítheti az itt felsoroltakat, mert a gyermek életében a legfontosabb a saját élmény.

A vizuális élmények kivetítése megszabadíthatja a gyermeket a félelmeitől, fájdalmaitól, elszenvedett sérelmeitől. A vizuális élmény kivetítése ennek ellenkezőit is megerősíti a gyermekben. A szépség, a

harmónia, az igényesség kialakulását. Erősíti az alkotó vágyat, felszabadítja a fantáziát.

A felnőtt ember ízlés világát erősen befolyásolhatja az a vizuális kultúra ami őt körül vette az addigi életében. Ugyanakkor a sűrűn váltakozó divat erősen hat a kialakulatlan vizuális értéket képviselő egyénre. Természetesen más a megítélése az új művészeti irányzatok pártolójának.

3. A zene szerepe az érzelmi fejlődésben

A gyermeknevelésről mondja Kodály: "Kilenc hónappal a születés előtt" kell elkezdni. Kodály jóval előbb tudta, mint a tudomány, hogy a magzat reagál az énekre, zenére, versre, irodalmi szövegre.

A zenei műveltség alapja az ének. A szülőről-gyermekre száll a dal.

Zeneművek fajtái:

- **Népdal:** altatók, játékos gyermekdalok, tárgyak a munka, öröm, vidámság, keserűség, szerelem. A népdalokban az élet maga vált dallá. Minden érzelem kifejezhető általa. A gyermeket bevezeti abba a kultúrába, ahova született. Az altatók, ringatók nyugalmat, szeretetet árasztanak, a gyermekdalok pajkosságot, lendületet, örömet stb. ébresztenek. Fontos, hogy a felnőtt világ dalaitól se zárjuk el.

- **Az ünnepek dalai** meghatározzák az esemény hangulatát, így a gyermek élményként őrzi, és élményként idézheti fel a történeteket. Dal nélkül nincs is ünnep.
- **A közösségek dalai** (egyházi, vagy társadalmi) kifejezik a csoport gondolkodását és érzelmi világát. Az összetartozás érzését tanítja meg a gyermeknek.
- **A zenei művek:** A komoly és könnyűzenei művek a gyermekben érzeteket ébresztenek, vagy a fantáziának adnak teret. Amikor a gyermek zeneművet választ, a zene által keltezt érzetet akarja újból és újból átélni. Számos szakirodalom tanúsítja, hogy a zene gyógyít.

Javasolom, aki teheti, vigye a gyermekét el a Zeneakadémiára, már óvodás kortól úgynevezett „Kakaó Koncertekre” lehet hallgatni.

Összefoglalva az előzőekben leírtakat, megállapíthatjuk, hogy a zene segíti a gyermeket a társas kapcsolatok kialakításában akár az együtt éneklés vagy zenélés révén. A gyermek érzelmi világát harmonizálja, mert nyugtat, felold, eseményeket feldolgozni segít. A zene is alkalmas arra, hogy művészi kifejező eszköz legyen.

A zenei kultúra is számos irányzatot ismer, a személyiség fejlődésével, valamint az életkorral is változik a zenei ízlés. A magas zenei művek élvezetéhez és értéséhez szükség van zenei

műveltségre is. A zenei világban való jártasság tanulás útján megszerezhető.

4. Társművészetek

A gyermek csecsemő korától kezdve kifejezett boldogságot mutat, ha táncolnak vele, vagy ha a felnőtt mimikai játékot játszik. Nagyokat kacag, ha valaki "bohóckodik" szerepet játszik. Saját tapasztalatból tudom, hogy akár 18-20 hónapos gyermek is tudja élvezni a báb előadásokat. Elsősorban a mozgást, a fényeket, formákat, dalokat.

➤ **Tánc**

➤ **Színjátás** (báb - jelmez)

A tánc is és a színjáték is metakommunikációt és szocializációt fejleszt. A "mintha" élménnyel, a gyermek számos viselkedési mintát, cselekvést és lelki ráhangoltságot tapasztal meg. A társművészetek alkalmasak az empátia és szolidaritás megtanulására.

Az itt felsorolt művészeti ágak jól bizonyítják, hogy a cselekvő emberré válás folyamatában az alkotó műalkotások, szinte kizárólagos szerepet játszanak. Megismertetik a gyermekkel az őt körülvevő világot, jártasságot, készséget fejlesztenek és érzéseket, érzelmeket közvetítenek.

Az itt felsorolt művészeti ágakkal azt kívántam bemutatni, hogy egész életünket átszövi és részben dominánsan meg is határozza a kulturális fejlődésünket.

Arra az állandó felvetődő kérdésre, hogy támogatjuk-e művészeinket és alkotásait, a válasz egyértelmű: IGEN. A művészet szellemi és lelki táplálékunk, ahogy a kenyér a testté.